

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

ON ./. riksåklagaren ang. vapenbrott

(Göta hovrätts dom den 30 juni 2020 i mål B 1462-20)

Högsta domstolen har förelagt mig att svara skriftligen på ON:s överklagande i den del det avser rubricering och påföljd. Jag vill anföra följande.

Min inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom. Jag avstyrker prövningstillstånd.

Bakgrund

Åtalet

I samband med att en polispatrull försökte stoppa en bil som ON färdades i kastades ett föremål ut från bilens förarsida. Föremålet visade sig vara det för åtalet aktuella vapnet; en 9 mm pistol av märket Makarov med tillhörande magasin. Magasinet innehöll fem skarpa patroner som passade till pistolen.

Nationellt Forensiskt Centrum (NFC) har konstaterat att pistolen var obrukbar eftersom den saknade slagstift, men att det tar cirka en minut att montera in ett slagstift och därmed göra pistolen brukbar. Någon särskild kompetens eller verktyg för åtgärden krävs inte. NFC har lämnat frågan om tillgången på slagstift som passar till den aktuella pistolen öppen.

När ON greps i anslutning till polispatrullens efterföljande av bilen var han narkotikapåverkad.

ON åtalades den 10 september 2019 för bl.a. vapenbrott enligt 9 kap. 1 § första stycket (1996:67) enligt följande gärningsbeskrivning.

[ON] har innehaft en pistol med tillhörande ammunition utan att ha rätt till det. Det var den 7 augusti 2018 på Sockenvägen, Enskede, Stockholms stad. [ON] begick gärningen med uppsåt.

Tingsrätten och hovrätten

ON dömdes av både tingsrätten och hovrätten för (bl.a.) vapenbrott enligt 9 kap. 1 § första stycket vapenlagen.

Tingsrätten bedömde att straffvärdet för vapenbrottet motsvarade fängelse i fyra månader och bestämde påföljden för den samlade brottsligheten till fängelse i sex månader. I fråga om straffvärdet för vapenbrottet uttalade tingsrätten följande.

Tingsrätten har gått igenom en del praxis när det gäller obrukbara skjutvapen och kan konstatera att den omständigheten att ett skjutvapen är obrukbart på ett sådant sätt att det inte går att skjuta med i regel har fått ganska stor betydelse vid bedömningen av straffvärdet. Ett exempel på det är Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 3 oktober 2018 i mål B 1203-18. Det finns även ett antal tingsrättsdomar (hänförliga till tiden efter att minimistraffet för grovt vapenbrott höjdes) som pekar i samma riktning. I vissa fall har innehav av obrukbara skjutvapen till och med bedömts som ringa vapenbrott.

Mot den bakgrunden bedömer tingsrätten att det inte finns stöd i praxis för att straffvärdet för vapenbrottet är så högt som åklagaren gjort gällande. Med hänsyn till att det framgår att det hade varit lätt att göra vapnet brukbart ([ON] har lyckats fatt på den tillståndspliktiga pistolen, tingsrätten anser därför att det går att utgå från att han också skulle ha kunnat få fatt på ett tillståndsfritt slagstift) är straffvärdet ändå ganska högt. Till det kommer att vapnet var skarpladdat och att ON hade det i ett fordon på allmän plats när han var narkotikapåverkad. Tingsrätten bedömer att straffvärdet för vapenbrottet motsvarar fängelse i fyra månader.

Hovrätten bedömde att straffvärdet för vapenbrottet var högre än det som tingsrätten hade kommit fram till och bestämde straffvärdet för den samlade brottsligheten till fängelse i ett år. Påföljden bestämdes i enlighet med straffvärdet. I frågan om straffvärdet för vapenbrottet anförde hovrätten följande.

Vapnet var visserligen inte skjutklart i det skick som det påträffades, och innehavet var såvitt framkommit inte annat än relativt kortvarigt. Vapnet var emellertid laddat med skarpa patroner och kunde enkelt göras skjutklart genom montering av ett slagstift. ON var narkotikapåverkad när han innehade vapnet i en bil på allmän plats, och han handskades vårdslöst med vapnet genom att i ett tätbebyggt område kasta ut det från bilen.

Överklagandet

ON har i sitt överklagande i första hand yrkat att han ska frikännas från ansvar för vapenbrott och i andra hand yrkat att vapenbrottet ska rubriceras som ringa brott. Han har yrkat att straffet under alla omständigheter ska mildras.

I frågan om rubricering har ON framfört, att det är av särskild betydelse att det i beslag tagna vapnet var obrukbart i det skick som det påträffades. I frågan om straffvärdet har ett antal hovrättsavgöranden som avser obrukbara vapen refererats i överklagandet.

I frågan om prövningstillstånd har ON anført att det är av vikt för ledningen av rättstillämpningen att Högsta domstolen prövar frågan om hur straffvärdebedömningen ska göras då det är frågan om vapenbrott med

obrukbara vapen. Han har vidare anfört att det finns synnerliga skäl för Högsta domstolen att pröva överklagandet då hovrättens skärpning av straffet måste bero på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Grunderna för min inställning

Rättslig reglering m.m.

Bestämmelser om bl.a. tillståndsplikt för skjutvapen och vissa andra typer av vapen finns i vapenlagen (1996:67) och vapenförordningen (1996:70).

Huvudsyftet med vapenkontroll enligt vapenlagstiftningen är att motverka missbruk av skjutvapen och att i möjligaste mån förhindra olyckshändelser i samband med hanteringen av sådana vapen. Av särskild betydelse är också strävan att förhindra att vapen används i brottslig verksamhet. (Prop. 1995/96:52 s. 26.)

Enligt 9 kap. 1 § första stycket vapenlagen döms den som uppsåtligen innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet för vapenbrott till fängelse i högst tre år. Om gärningen har begåtts av oaktsamhet eller om brottet är ringa, döms, enligt andra stycket i paragrafen, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Vapenbrott utgör ett s.k. handlingsbrott. Det krävs varken att vapnet använts eller är avsett att användas för att den som befattar sig med vapnet ska kunna straffas. Någon fara eller skada i det enskilda fallet behöver alltså inte konstateras utan brottet bygger på en presumtion om att hantering av vapen är farligt. (Kazimir Åberg och Fredrik Landgren, *Vapenlagen. En kommentar på internet*, kommentaren till 9 kap. 1 § vapenlagen.)

Omständigheter som påverkar bedömningen av gärningens farlighet i det enskilda fallet kan dock påverka hur allvarligt brottet är. Det är då typiskt sett faktorer som påverkar risken för att människor kan komma till skada, t.ex. vilken typ av vapen det är fråga om eller om innehavet skett på allmän plats. (Jfr NJA 2017 s. 794 med hänvisning till SOU 2014:7 s. 53 f.)

Den särskilda straffskalan för ringa vapenbrott infördes år 1971 i den då gällande vapenförordningen (1949:340). Enligt förarbetena till förordningen bör som ringa brott bedömas överträdelser av bagatellartad karaktär, exempelvis om någon utan tillstånd har ett äldre vapen för vilket saknas passande ammunition här i landet (prop. 1971:109 s. 10). I förarbetena till 1973 års vapenlag angavs vidare som exempel på ringa brott olaga innehav, upplåtelse eller överlåtelse av del eller tillbehör till ett vapen eller av ett vapen som i och för sig är tillståndspliktigt men är obrukbart eller har något svårreparabelt fel (prop. 1973:166 s. 147 f.). I övrigt måste det, enligt förarbetena, alltid finnas någon klart förmildrande omständighet för att man ska kunna bedöma ett uppsåtligt vapenbrott avseende ett brukbart vapen till vilket det finns ammunition på

marknaden som ett ringa brott. Samma normer som i allmänhet gäller vid gränsdragningen mellan ringa fall av ett brott och normalfallen ska, uttalades det, självfallet tillämpas även på detta område.

Lagstiftarens syn på vapenbrottets allvar har skärpts på senare år. Straffen för vapenbrott skärptes senast i januari 2018. Ändringarna innebar bl.a. att minimistrafvet för de grova brotten höjdes från fängelse i ett år till fängelse i två år. Ändringarna var inte avsedda att påverka gränsdragningen mellan de olika graderna av vapenbrott utan endast att höja straffnivån för de grövre formerna av vapenbrott generellt. Det framhölls i förarbetena att antalet vapenbrott hade fortsatt att öka sedan den senaste straffskärpningen i vapenlagen fyra år tidigare och att antalet fall av dödligt våld där skjutvapen använts hade ökat de senaste åren, särskilt inom ramen för kriminella konflikter. (Prop. 2017/18:26 s. 11–13 och 24.)

Förekomsten och användningen av illegala vapen konstateras även i det senaste lagstiftningsarbetet som rör vapenbrotten vara ett allvarligt samhällsproblem och det har bedömts finnas skäl att se strängare på de allvarligare formerna av vapenbrott. Regeringen har därför tidigare i år lämnat förslag om lagändringar som innebär en skärpt straffrättslig reaktion mot vapenbrott. De föreslagna lagändringarna, som enligt förslaget ska träda i kraft den 1 december 2020, innebär bl.a. att fler enhandsvapen anses vara av särskilt farlig beskaffenhet och att det vid bedömningen av om ett brott är grovt särskilt ska beaktas om vapnet innehåfts eller hanterats i en sådan miljö att de typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning. (Prop. 2019/20:200.)

Brottsutvecklingen

Brottsförebyggande Rådet (BRÅ)

Enligt statistik från BRÅ användes skjutvapen i 45 fall av dödligt våld under år 2019, vilket var 2 fall fler än år 2018. Andelsmässigt uppgick det dödliga skjutvapenvåldet till 41 procent av samtliga konstaterade fall av dödligt våld 2019. Andelen konstaterade fall av dödligt våld där skjutvapen använts har nästan fördubblats sedan 2011 (från 21 % till 41 %).

I en rapport från BRÅ år 2015 om det dödliga våldet i Sverige åren 1990–2014 konstateras bl.a. det har skett en tydlig strukturförändring inom det dödliga skjutvapenvåldet, där brotten med legala vapen och tvåhandsvapen (älgstudsare, hagelgevär m.m.) minskat, medan brotten med illegala vapen och enhandsvapen blivit alltmer dominerande. Det är ökningen av vissa typer av dödligt skjutvapenvåld på 00-talet som innebär att det dödliga våldet totalt sett inte har minskat i storstadslänen på 00-talet, trots att det alkoholrelaterade, spontana dödliga våldet minskat där (liksom i de övriga länen). (*Det dödliga våldet i Sverige 1990–2014. En beskrivning av utvecklingen med särskilt fokus på skjutvapenvåldet.* Rapport från BRÅ 2015:24, s. 49.)

I en rapport från BRÅ år 2020 om dödligt våld i den kriminella miljön 2005–2017 konstateras vidare bl.a. att det dödliga våldet, som stadigt minskat i Sverige sedan 90-talets början, nu har övergått till en uppgång. Den huvudsakliga ökningen under senare år består enligt BRÅ av dödligt våld vid konflikter i den kriminella miljön. Även om den vanligaste våldsmetoden vid dödligt våld generellt i Sverige är kniv, så har användningen av skjutvapen enligt BRÅ ökat stadigt sedan mitten av 00-talet och är i dag nästan lika vanligt som kniv. Detta har kopplats till förändringen i det dödliga våldets karaktär, med färre familjerelaterade fall och fler konflikter i den kriminella miljön. Vad gäller dödligt våld vid konflikter i den kriminella miljön under hela studieperioden sammantaget är den i särklass vanligaste våldsmetoden skjutvapen (78 procent). Den ökning av dödligt våld vid konflikter i den kriminella miljön som skett under den senare perioden handlar, enligt de iakttagelser BRÅ gjort, i stort sett uteslutande om skjutvapenvåld. (*Dödligt våld i den kriminella miljön 2005–2017*. Rapport från BRÅ 2020:4, s. 29.)

Polismyndigheten

Enligt Polismyndighetens underrättelseenhet i region Stockholm förekommer det att beslagtagna illegala vapen gjorts temporärt obrukbara, exempelvis genom att montera bort tändstiftet (slagstift är en form av tändstift). Enligt enhetens underrättelseinformation diskuterar kriminella aktörer möjligheten att undgå lagföring för grovt vapenbrott genom att demontera en viss del av ett vapen för att göra det icke funktionsdugligt.

Relevant praxis

Högsta domstolens dom den 8 juli 2020 i mål B 958-20 ("Vapnet och kokainpartiet").

HD meddelade prövningstillstånd i frågan om rubricering av det grova vapenbrott som den tilltalade dömts för samt i frågan om påföljd. HD uttalade bl.a. att vid avgörande av om ett vapenbrott är grovt är gärningens farlighet central och att ett vapenbrott bl.a. bör bedömas som grovt om vapnet påträffas under sådana omständigheter att det har förelegat uppenbar fara för att människor skulle kunna komma till skada. (Se prop. 2013/14:226 s. 47, jfr prop. 2011/12:109 s. 42.) HD fann utrett att den tilltalade hade innehaft en fungerande pistol med tillhörande ammunition lätt åtkomlig i sin bostad där han hade hanterat narkotika i överlåtelssyfte. Enligt hovrättens dom var det utrett att han under en längre tid hade överlåtit narkotika i relativt stor omfattning. Att inneha ett vapen i ett sådant sammanhang ökar enligt HD gärningens farlighet i sådan grad att det starkt talar för att vapenbrottet ska bedömas som grovt. Några omständigheter som talade i en annan riktning förelåg inte. Tvärtom fanns ytterligare omständigheter som är försvårande. Vapnet var i och för sig inte av en sådan särskilt farlig beskaffenhet som utgör en egen kvalifikationsgrund för grovt brott. Det var emellertid enligt HD fråga om en typ av vapen (enhandsvapen) vars farlighet medför att det enligt 2 kap. 6 § vapenlagen krävs synnerliga skäl för att licens ska meddelas för det och det var därtill konstruerat så att det kunde förses med en ljuddämpare. Vidare var den tilltalade påverkad av narkotika vid polisens ingripande. Vid en helhetsbedömning kunde konstateras att vapnet har innehaft under sådana omständigheter att det kunde befaras komma till brottslig användning och att det hade förelegat uppenbar fara för att människor skulle komma till skada. Gärningen hade därmed varit av särskilt farlig art. Brottet skulle bedömas som grovt.

NJA 1988 s. 657.

Innehav av en uppborrad startpistol – med förhållandevis låg anslagsenergi och förvarad i kassaskåp – samt ett obrukbart hagelgevär med svårreparabelt fel bedömdes som ringa brott. I fråga om hagelgeväret uttalade HD att den tilltalades uppgift om att tändspetsarna inte fanns i behåll fick godtas. Vapnet fick därmed anses ha varit behäftat med ett svårreparabelt fel. De åtgärder den tilltalade vidtagit med startpistolen gav enligt HD inte anledning anta att han skulle kunnat utföra den erforderliga reparationen av geväret själv. Med hänsyn till detta och då omständigheterna i övrigt inte föranledde annan bedömning bedömdes det olovliga innehavet som ett ringa brott.

Svea hovrätts dom den 27 december 2019 i mål B 12478-19.

En person hade innehaft en pistol 9 mm fabrikat Makarov som saknade omställare och tändstift. Ett vittne från NFC:s vapengrupp omvittnade att det var enkelt att göra pistolen skjutklar genom att sätta tillbaka delarna. För en van person skulle det ta ca en minut och något längre tid för en ovan. Tingsrätten, vars dom fastställdes av hovrätten, uttalade att brottet inte kunde anses som ringa eftersom pistolen varit lätt att få skjutklar och fungerat felfritt. Varken hovrätten eller tingsrätten uttalade något om straffvärdet. Den tilltalade dömdes även för bl.a. grov misshandel.

Hovrätten för Västra Sveriges dom den 10 januari 2020 i mål B 4917-19.

Den tilltalade dömdes för mord genom att ha tilldelat en kvinna knivhugg och slag med en pistol. Utredningen visade att den tilltalade inledningsvis försökt skjuta kvinnan med pistolen som varit skarpladdad. Pistolen hade dock inte fungerat varför den tilltalade istället använt den som tillhygge. Hovrätten uttalade att innehav av skarpladdade vapen på allmänna platser som huvudregel bör bedömas som grovt vapenbrott (se prop. 2011/12:109 s. 41). Att det i detta fall varit fråga om en ombyggd startpistol eller liknande och att denna haft vissa funktionsbrister medförde enligt hovrätten inte att det fanns skäl för att göra undantag från den angivna huvudregeln. Till detta kom enligt hovrätten att pistolen hade använts i angreppet mot målsäganden. Vapenbrottet skulle därför bedömas som grovt.

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 3 oktober 2018 i mål B 1203-18.

En av de tilltalade dömdes för bl.a. vapenbrott som bestod i att han hade innehaft en skarpladdad förändrad obrukbar revolverreplika med tillhörande ammunition utan erforderligt tillstånd. Brottet bedömdes vara av normalgraden. Straffvärdet för den samlade brottsligheten, som innefattade flera brott, bedömdes av hovrätten motsvara fängelse i nio månader. Hovrätten uttalade att det fanns en presumtion för fängelse med hänsyn till arten av flera av de brott som den tilltalade dömdes för. Den tilltalades personliga och sociala förhållanden hade emellertid enligt hovrätten genomgått en sådan förbättring att det starkt talade för att bestämma påföljden till skyddstillsyn. Påföljden bestämdes, med beaktande av bl.a. att den tilltalade själv genomgått behövlig vård, till skyddstillsyn med föreskrift för den tilltalade att följa den av frivården upprättade planen. Eftersom den inte varit av avgörande betydelse för att döma till skyddstillsyn skulle något alternativstraff inte anges i domslutet.

Solna tingsrätts dom den 7 juli 2020 i mål B 11677-19.

Polisen påträffade en stor mängd sprängmedel i en verkstadslokal som innehades av den tilltalade. I en bil på verkstaden påträffades också en pistol av märket Crvena Zastava. Pistolen saknade pipa. I den tilltalades telefon fanns bilder på samma pistol med pipan monterad. Tingsrätten konstaterade, med stöd av NFC:s analys svar, att den aktuella pistolen varit tillståndspliktig och att den haft en pipa som man lätt kan ta av och sätta på. Tingsrätten konstaterade också att pipan varit monterad på de filmer som polisen hittat. Eftersom vapnet hanterats i en kriminell miljö var brottet av särskilt farlig art och bedömdes som grovt.

Jönköping tingsrätts dom den 20 februari 2019 mål B 3280-18.

Åklagare hade yrkat ansvar för grovt vapenbrott avseende en skarpladdad halvautomatisk pistol med kaliber 7,65 mm som saknade tändstift. Tingsrätten uttalade att det förhållandet att pistolen inte fungerade talade emot att bedöma vapenbrottet som grovt. Pistolen hade förvarats lättillgänglig, tillsammans med en mängd narkotika som inte överstiger mängden för vad som

anses utgöra ett ringa narkotikabrott, men som i vart fall gav vid handen ett mer regelbundet narkotikabruk. Redan på denna grund kunde enligt tingsrätten emellertid innehavet inte anses ha varit av särskilt farlig art. Inte heller i övrigt fann tingsrätten utrett att innehavet skett i en kriminell miljö. Innehavet skulle därför inte bedömas som grovt vapenbrott. Det förhållandet att vapnet inte fungerade därför att någon del saknades eller inte fungerade kunde enligt tingsrätten emellertid inte ges en så långtgående betydelse som att vapenbrottet därför skulle vara att betrakta som ringa. Vapenbrottet bedömdes som ett brott av normalgraden. Påföljden bestämdes till 10 månaders fängelse.

Min bedömning

Rubricering

När det, som är fallet vid vapenbrott av normalgraden och ringa brott, saknas vägledning i själva straffbestämmelsen i frågan om vilken svårhetsgrad ett brott ska hänföras till kan förarbetena tjäna till viss ledning. Det som framför allt ska utgöra utgångspunkt vid bedömningen av rubriceringsfrågan i dessa fall är dock straffbestämmelsens bakomliggande skyddsintressen. En helhetsbedömning av omständigheterna i det enskilda fallet, främst de av objektiva slag, ska alltid göras.

Vapenlagen, med de bestämmelser om kontroll av innehav och bruk av skjutvapen och ammunition som finns i den, syftar till att motverka missbruk av skjutvapen och att i möjligaste mån förhindra olyckshändelser i samband med hanteringen av sådana vapen (prop. 1995/96:52 s. 26). Av särskild betydelse som skäl för lagen är strävan att förhindra att vapen används i brottslig verksamhet.

Som framgår av den praxissammanställning som finns i överklagandet liksom den praxis som har refererats i denna svarsskrivelse utgör den omständigheten att ett skjutvapen är obrukbart då det påträffas inte i sig en grund för att bedöma vapenbrottet som ett ringa brott. En bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet, inklusive om vapnet är lätt att återställa i brukbart skick eller om det tvärtom är svårreparabelt, avgör rubriceringsfrågan.

I det här fallet gäller vapenbrottet en halvautomatisk pistol i kaliber 9 mm Makarov med tillhörande skarp ammunition. Vapnet saknade då det beslagtogs sitt slagstift. Slagstift är en icke tillståndspliktig reservdel. Med ett slagstift monterat är den aktuella pistolen i brukbart skick. Att sätta dit slagstiftet kräver, enligt NFC, inga förkunskaper eller verktyg och tar mindre än en minut. Det är alltså inte frågan om att pistolen har ett svårreparabelt fel utan tvärtom är det lätt att återställa i brukbart skick. Att NFC har lämnat öppet vilken tillgång som finns på slagstift som passar till pistolen ska inte uppfattas som att det är svårt att få tag på ett sådant slagstift. Eftersom ON har skaffat sig tillgång till ett illegalt vapen med ammunition kan man utgå från att han också antingen redan har tillgång till eller kan få tag på ett slagstift till pistolen.

Mot bakgrund av att det vapenbrott som ON döms för avser en halvautomatisk pistol med tillhörande skarp ammunition som är lätt att återställa i brukbart skick

är omständigheterna sådana att vapeninnehavet inte, som ON vill, kan bedömas som ett ringa brott. Tvärtom talar övriga omständigheter kring brottet för att det är fråga om ett allvarligt vapenbrott.

Att ett i övrigt fungerande vapen med tillhörande skarp ammunition saknar en mindre beståndsdel som är lätt att montera av och på vapnet bör, är min bedömning, inte medföra att vapenbrottet är undantaget från att bedömas som ett grovt brott. Vid bedömningen av om ett brott är att bedöma som grovt ska en helhetsbedömning göras varvid samtliga relevanta omständigheter ska beaktas. Obrukbarheten är då en omständighet som bör värderas i förhållande till hur lätt vapnet är att återställa i brukbart skick och till övriga omständigheter i det enskilda fallet. Ett stöd för denna hållning finns i Hovrättens för Västra Sverige dom den 10 januari 2020 i mål B 4917-19 och Solna tingsrätts dom den 7 juli 2020 i mål B 11677-19 (enligt ovan). I det nu aktuella fallet innehades det halvautomatiska vapnet med ammunition i en bil på allmän plats och kastades ur bilen under ett pågående efterföljande av polisen. Vapnet hamnade på marken i ett bostadsområde där många människor brukar befinna sig. Vid gripandet var ON narkotikapåverkad. Det är min bedömning att vapnet innehades i en miljö där det kunde befaras komma till brottslig användning. Samtliga dessa omständigheter vid gärningen är sådana som normalt talar för att bedöma ett vapenbrott som grovt brott. (Jfr prop. 2013/14:226 s. 47 med där gjorda hänvisningar och Högsta domstolens dom den 8 juli 2020 i mål B 958-20 ”Vapnet och kokainpartiet”.)

Påföljd

För vapenbrott av normalgraden, som är det som ON åtalats och dömts för, döms till fängelse i högst tre år.

Omständigheten att ett vapen är obrukbart och inte går att skjuta med tycks, som även framgår av de rättsfall som refereras i överklagandet, i delar av praxis ha fått en relativt stor betydelse vid straffmätningen.

Den skärpta syn på vapenbrotten som lagstiftaren, med hänvisning till samhällsutvecklingen, har gett uttryck för på senare år motiverar tillsammans med den ovan redovisade brottsutvecklingen, inklusive de uppgifter som finns om kriminellas metoder för att undkomma lagföring för grovt vapenbrott, en sträng syn även på innehav av vapen som är tillfälligt obrukbara. Ett tändstift (slagstift) utgör en liten beståndsdel till ett vapen som är enkel att tillverka, demontera, gömma och återmontera. Att slagstiftet, som i det överklagade målet, saknas till den typ av vapen och vid de omständigheter kring brottet som det är frågan om i målet bör mot bakgrund av det sagda inte ges någon väsentlig betydelse vid straffmätningen.

Vid bedömningen av straffvärdet i det här fallet bör istället omständigheten att vapnet innehades med skarp ammunition och kunde göras skjutklart på mindre än en minut utan tillgång till några verktyg ges betydelse. Vid straffmätningen

ska också beaktas, som hovrätten gjort, att ON var narkotikapåverkad när han innehade vapnet i en bil på allmän plats och att han handskades vårdslöst med vapnet genom att i ett tätbebyggt område kasta ut det från bilen. Hanteringen av vapnet skedde vidare när ON:s bil försökte undkomma polisen i ett efterföljande. Att det inte är utrett annat än att innehavet var kortvarigt ska mot den bakgrunden inte tillmätas särskild betydelse när straffet bestäms.

Straffvärdet för vapenbrottet, som bedömts vara av normalgraden, är mot bakgrund av redovisade omständigheter högt och motsvarar, som hovrätten funnit, fängelse i närmare ett år.

Vapenbrott av normalgraden är ett brott av en sådan art som normalt föranleder ett fängelsestraff. Utrymmet för att döma till annan påföljd än fängelse för brottstypen är i allmän mening begränsat och i det här fallet, med hänsyn till de redovisade omständigheterna vid innehavet, obefintligt. Påföljden ska enligt min uppfattning i detta fall bestämmas i enlighet med straffvärdet.

Prövningstillstånd

Enligt 54 kap. 10 § första stycket 1 rättegångsbalken får prövningstillstånd meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens). För att bevilja prövning enligt denna punkt krävs alltså att ett avgörande av Högsta domstolen blir av generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar. Den enskildes intresse av att få till stånd en prövning i Högsta domstolen kan inte föranleda prövningstillstånd på denna grund.

Prövningstillstånd får vidare enligt 54 kap. 10 § första stycket 2 rättegångsbalken meddelas om det finns synnerliga skäl för en sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag (s.k. extraordinär dispens).

Det finns, mot bakgrund av den strängare syn på vapenbrotten som lagstiftaren gett uttryck för på senare tid samt den utveckling som skett i fråga om våldsbrott med vapen och misstänkta modus vid vapeninnehav, ett behov av vägledning från Högsta domstolen i fråga om vilken betydelse det ska ha att ett skjutvapen är tillfälligt obrukbart. Behovet av vägledning för bedömningen av framtida mål gäller emellertid såväl rubriceringsfrågan som frågan om straffvärde. I det här målet har den tilltalade åtalats, och dömts, för brott av normalgraden. Det är av det skälet enligt min uppfattning ett mindre väl lämpat mål för prövning av den prejudikatintressanta frågan.

Jag avstyrker därför prövningstillstånd.

Något annat skäl än det redovisade för att meddela prövningstillstånd med anledning av överklagandet finns enligt min uppfattning inte.

Bevisuppgift och handläggning

Jag ber om att få återkomma med bevisuppgift och synpunkter på målets fortsatta handläggning för det fall Högsta domstolen skulle meddela prövningstillstånd i målet. Om prövningstillstånd meddelas kan jag komma att besluta om komplettering av förundersökningen och ny bevisning kan komma att åberopas.

Petra Lundh

Eva Bloch

Kopia till:

Utvecklingscentrum.

Söderorts åklagarkammare i Stockholm (AM 103087-18).

Kammaråklagaren Sara Malmhester.